

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ 2002-2003 YILINDA EĞİTİM GÖREN İNTÖRN HEKİMLERİNİN BAZI ACIL DURUMLAR, HASTALIKLAR VE KLİNİK GİRİŞİMLER KONUSUNDA YETERLİLİKLERİ*

KTU Medical Faculty's Interns Self Reported Competence About Diagnostic And Therapeutic Skills for Selected Diseases and Emergency Situations as well as their Application of Selected Invasive and Non-Invasive Procedures

Şükrü Özgün¹, Murat Topbaş², Gamze Çan³

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada 2002-2003 yılı K.T.Ü Tıp Fakültesi intörn hekimlerinin, hastalıkların tanı ve tedavisi, acil durumlarda müdahale, invaziv-noninvaziv girişimler ve resmi işlemler hakkında kendilerini yeterli görüp görmediklerinin saptanması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı nitelikteki çalışma 01-31.08.2003 tarihleri arasında, 110 (katılım yüzdesi %77.5) intörnün katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Veriler anket yöntemiyle toplanmıştır.

Bulgular: İntörnlerin en çok tanısını koyabilecekleri hastalıklar akut üst solunum yolu enfeksiyonu (%99.1), hipertansiyon (%99.1) ve gastroenterit (%97.3). İntörnler konvülsiyon (%95.5), konvülsiyon (%88.3) ve akut miyokard infarktüsü (%89.1) gibi acil durumlara müdahale edebileceklerini, intramüsküler enjeksiyon (%95.5), kan ve kan ürünleri takma (%89.1), intraarteriyel kan almayı (%87.3) yapabileceklerini belirtmişlerdir. İntörnlerin %49.1'i resmi yazı yazabileceğini, %49.1'i halka sağlık eğitimi yapabileceğini, %21.6'sı reçete yazabileceğini belirtmiştir.

Sonuç: İntörnlerin hastalıklar, girişimler, acil müdahalelere göre resmi konularda ve reçete yazabilme becerisinde kendilerini yeterli görmedikleri saptanmıştır. Bu sonuçlar mezuniyet sonrasında öğrencilerin ihtiyaç duyacakları resmi yazışma ve reçete yazabilme becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulamalı eğitim programlarına gereksinim duyulduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Anahtar kelimeler: İntörn, tıp eğitimi, tanı, tedavi, yeterlilik

ABSTRACT

Aim: To determine whether or not interns at the K.T.U. Medical Faculty regard themselves as fully competence with regard to the diagnosis and treatment of diseases, intervention in emergency situations, invasive-non-invasive initiatives and official procedures.

Materials and Methods: This descriptive study has been designed to determine KTU Medical Faculty's interns self reported competence about diagnostic and therapeutic skills for selected diseases and emergency situations as well as their application of selected invasive and non-invasive procedures. Participant rate was 77.5%. Data was collected with questionnaire method.

Results: The diseases they are most able to diagnose are acute upper respiratory tract infection (99.1%), hypertension (99.1%) and gastro-enteritis (97.3%). Interns stated that they could intervene in such emergency situations as conversion (95.5%), convulsion (88.3%) and acute myocardial infarct, and that they could perform intramuscular injections (95.5%), giving blood and blood products (89.1%) and taking intra-arterial blood (87.3%). In addition, 49.1% of interns stated they could write official documents, 49.1% that they could provide public health education and 21.6% that they could write prescriptions.

Conclusion: It was determined that interns did not regard themselves as fully competence in official matters regarding diseases, procedures and emergency interventions. These conclusions were interpreted as the need being felt for programmes directed towards the provision of motivation and confidence.

Keywords: Intern, medical education, diagnosis, treatment, competence

GİRİŞ VE AMAÇ

Tıp fakültelerinin mezuniyet öncesi eğitimde amacı, ülkenin sağlık sorunlarını bilen ve birinci basamakta bu sorunların üstesinden gelebilecek bilgi, beceri ve tutumlarla donanmış, birinci basamak sağlık kuruluşlarında hekimlik ve yöneticilik yapabilecek, mesleğin etik kurallarını gözeterek uygulayan, araştırmacı ve sorgulayıcı olan, kendisini sürekli olarak yenileyip geliştiren, uluslararası düzeyde kabul edilen ölçütlerde pratisyen hekimler yetiştirmektir^{1,2}.

Toplumun hekimden beklentileri sürekli değişmektedir³. Buna bağlı olarak sağlık hizmeti bireyden topluma, hastalığın tedavisinden sağlığın korunmasına, aralıklı bakımdan sürekli bakıma ve toplum temelli bir yapıya doğru kaymaktadır⁴.

Son yıllarda birçok eğitim-öğretim yöntemlerinin geliştirilmesiyle tıp eğitiminin yeterliliği ve yeniden yapılandırılması gündeme gelmiş ve Şubat 2002'de Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (ÇEP) Tıp-Sağlık Bilimleri Eğitim Konseyi tarafından belirlenmiştir^{1,2,5}.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de hekim yeterliliği tartışmaları ve yeni eğitim-öğretim yöntemleri, yeterlilik ölçümüne yönelik araştırmaları beraberinde getirmiştir⁶⁻⁸.

Bu çalışma, Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki intörn hekimlerin, hekimlikte sık karşılaşılan ve ÇEP'te yer alan bazı hastalıkların tanısını koyabilme ve tedavisini yapabilme durumları, bazı acil durumlarda invaziv - non invaziv girişimleri yapabilme ve hekimlikteki bazı resmi işlemler hakkında kendilerini yeterli görüp görmediklerini saptamak amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı nitelikteki bu çalışmaya 01-31.08.2003 tarihleri arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde eğitim gören 142 intörnün katılımı hedeflenmiş, ancak ulaşılamama ve çalışmaya katılmayı kabul etmeme gibi nedenlerle 38'i (%34.5) kadın 72'si (%65.5) erkek olmak üzere toplam 110 (katılım %77.5) intörn hekime ulaşılabilmıştır.

Veriler anket yöntemi ile toplanmıştır. Çalışmaya katılan intörn hekimler staj yapmakta oldukları birimlerde ziyaret edilerek anket formu verilmiş ve 1 saat sonra toplanmıştır.

¹Ar. Gör. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Trabzon

²Yard. Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Trabzon mtopbas@meds.ktu.edu.tr

³Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Trabzon

*Bu çalışma 28 Eylül – 1 Ekim 2005 tarihinde Kızılcahamam- Ankara'da yapılan IX. Ulusal Halk Sağlığı Günleri'nde poster bildiri olarak sunulmuştur.

Anket formu yaş, cinsiyet, hekimlikte sık karşılaşılan ve ÇEP'te yer alan "tanı ve ayırıcı tanısını koyabilmeli, tedavisini yapabilmeli (TT)" şeklinde tanımlanan bazı hastalıkların tanısını koyabilme ve tedavisini yapabilme becerilerini, bazı acil durumlarda (*konversiyon, konvülziyon, akut myokard enfarktüsü, akut astım atağı, zehirlenme, gis kanaması, pulmoner ödem, akut batın kesici, delici alet ve ateşli silah yaralanması, doğum eylemi*) müdahale edip edemeyecekleri; invaziv ve non invaziv girişimlerde (*İntramüsküler enjeksiyon, kan ve kan ürünleri takma, intraarteriyel kan alma, idrar sondası takma, yara debridmanı ve pansuman, intravenöz katater uygulama, subcutan enjeksiyon yapma, nazo-gastrik sonda takma, intradermal enjeksiyon yapma, sütür atma*) bulunabilme becerilerini, hekimlikteki bazı resmi işlemler (*bir üst makama yazı yazmak, travmalı hastaya adli rapor yazma, ölü muayenesi yapma ve defin ruhsatı verme, personelden savunma istemek, , resmi sağlık raporu vermek, personelinizin yıllık izinlerini düzenlemek, resmi aracının sevk ve idaresi*) hakkında kendilerini yeterli görüp görmediklerini, ilaç bilgilerini ve kendilerince reçete yazabilme yeterliliklerini irdeleyen 19 sorudan oluşmaktadır. Ayrıca kendi meslekteki yeterliliklerinde etkili olduğunu düşündükleri faktörleri (kendisi, öğretim üyesi sayı ve niteliği, fakülte teknik olanakları) önem sırasına göre 1., 2. ve 3. sırada belirtmeleri istenmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya katılan intörnlerin yaş ortalaması 24.1 ± 1.4 yıl olarak bulunmuştur. İntörn hekimlerin tanısını en çok koyabileceklerini düşündükleri hastalıklar akut üst solunum yolu enfeksiyonu (109 kişi, %99.1), hipertansiyon (109 kişi %99.1) ve gastroenteritler (107 kişi %97.3) olurken; tedaviyi planlama açısından en fazla yeterli hissettikleri hastalıklar akut üst solunum yolu enfeksiyonu (107 kişi %97.3), gastroenteritler (104 kişi %94.5) ve peptik ülser (102 kişi %92.7) olmuştur (Tablo 1).

İntörn hekimlerin, hekimlik yaşamlarında karşılaşılabilecekleri bazı acil durumlar içinde en fazla konversiyon (106 kişi, %96.4), konvülziyon (98 kişi, %89.1) ve akut myokard enfarktüsüne (98 kişi, %89.1) müdahale edebileceklerini belirtmişlerdir. Kesici-delici alet ve ateşli silah yaralanmaları (59 kişi, %53.6) ile doğum eylemine (26 kişi, %23.6) müdahalede yetersiz olabileceklerini düşünmektedirler (Tablo 2).

Tablo 1: İntörnlerin Bazı Hastalıkların Tanısını ve Tedavisini Yapabilme Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşleri

Hastalık	Tanı		Tedavi	
	Sayı	%	Sayı	%
Akut Üst Solunum Yolu Enfeksiyonu	109	99.1	107	97.3
Hipertansiyon	109	99.1	99	90.0
Gastroenteritler	107	97.3	104	94.5
Peptik Ülser	103	93.6	102	92.7
Pnömoniler	101	91.8	97	88.2
Anemi (Demir Eksikliği)	99	90.0	91	82.7
Kalp Yetmezliği	98	89.1	80	72.7
Akut Ürtiker ve Anjioödem	88	80.0	80	72.7
Bel ve Sırt Ağrıları	88	80.0	80	72.7
Diyabetes Mellitus	87	79.1	53	48.2
Üriner Sistem Enfeksiyonu	66	60.0	56	50.9
Gastrointestinal sistem parazitözlüğü	52	47.3	50	45.5

İntramüsküler enjeksiyon (105 kişi, %95.5), kan ve kan ürünleri takma (98 kişi, %89.1), intraarteriyel kan alma (96 kişi, %87.3) uygulamalarında başarılı olunacağı düşünülürken, intradermal enjeksiyon yapma (78 kişi, %70.9) ve sütür atma (74 kişi, %67.3) uygulamalarında daha az sayıda kişi başarılı olabileceğini düşünmektedir (Tablo 2).

Tablo 2: İntörn Hekimlerin Sık Karşılaşılan Acil Durumlara Müdahale Edebilme ve Sık Kullanılan Tıbbi Uygulamaları Yapabilme Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşleri

Acil Durumlar	Yapabilirim	
	Sayı	%
Konversiyon	106	96.4
Konvülziyon	98	89.1
Akut Myokard Enfarktüsü	98	89.1
Akut Astım Atağı	95	86.4
Zehirlenme	79	71.8
GIS Kanaması	71	64.5
Pulmoner Ödem	65	59.1
Akut Batın	62	56.4
Kesici, Delici Alet ve Ateşli Silah Yaralanması	59	53.6
Doğum Eylemi	26	23.6
Tıbbi Uygulamalar		
İntramüsküler Enjeksiyon	105	95.5

Kan ve Kan Ürünleri Takma	98	89.1
İntraarteriyel Kan Alma	96	87.3
İdrar Sondası Takma	94	85.5
Yara Debridmanı ve Pansuman	93	84.5
İntravenöz Katater Uygulama	90	81.8
Subkutan Enjeksiyon Yapma	85	77.3
Nazo-Gastrik Sonda Takma	80	72.7
Intradermal Enjeksiyon Yapma	78	70.9
Sütür Atma	74	67.3

Resmi yazışma ve uygulamalara bakıldığında bir üst makama yazı yazma ve topluma yönelik sağlık eğitimi yapma 54 kişi (%49.1) ile yeterlilik düşüncesinin en fazla, resmi aracının sevk ve idaresi 21 kişi ile (%19.1) en düşük bulunduğu konulardır (Tablo 3).

İntörn hekimlerin 5'i (%4.5) ilaçlar hakkında güncel gelişmeleri takip ettiklerini, 10'u (%9.0) genel ilaç bilgilerinin yeterli olduğunu, 24'ü (%21.6) ise reçete yazabildiğini belirtmiştir.

İntörn hekimlerin 87'si (%78.4) hekimlik mesleğinde yeterliliği etkileyen en önemli faktörün hekim adayının kendisi olduğunu, öğretim üyesi sayısı ve niteliği ile tıp fakültesinin teknik olanaklarının ise 2. ve 3. derecedeki faktörler olduğunu belirtmektedir.

Tablo 3: İntörnlerin Resmi İşlem ve Aktiviteleri Başarabilme Durumu

Resmi İşlemler	Evet	
	Sayı	%
Bir Üst Makama Yazı Yazmak	54	49.1
Ölü Muayenesi Yapma ve Defin Ruhsatı Verme	37	33.6
Personelden Savunma İstemek	34	30.9
Travmalı Hastaya Adli Rapor Yazma	29	26.4
Resmi Sağlık Raporu Vermek	28	25.6
Personelin Yıllık İzinlerini Düzenlemek	26	23.6
Resmi Aracın Sevk Ve İdaresi	21	19.1

TARTIŞMA

Toplumun hekimden beklentileri sürekli artmakta ve tıp fakültelerinden mezun olan hekimlerin önüne gelmektedir. Bu beklentiler hekimlerin gerekli bilgi, beceri, tutum ve yöneticilik yeterliliklerinin tartışılmasını beraberinde getirmektedir.

Çalışmamızda katılımcıların tanı koymada kendilerini en rahat hissettikleri hastalıklar akut üst solunum yolu enfeksiyonu (%99.1), hipertansiyon (%99.1), gastroenterit, (%97.3) olmuştur. Tedaviyi planlama açısından katılımcıların kendilerini en fazla yeterli hissettikleri hastalıklar sırasıyla akut üst solunum yolu enfeksiyonu (%97.3), gastroenterit (%94.5), peptik ülser (%92.7) olmuştur. Genel olarak katılımcıların tanısını koyabildikleri hastalıklarda tedaviyi planlamakta da başarılı olacaklarını düşündükleri görülmektedir.

Konversiyon (%96.4), konvülsiyon (%89.1) ve akut myokard enfarktüsü (%89.1) katılımcıların kendilerini en fazla yeterli hissettikleri acilleri oluşturmaktadır. Bunun nedeni olarak yukarıdaki hastalıkların intörn doktorların acil intörnlüğü döneminde en fazla karşılaştıkları acilleri oluşturması düşünülebilir. Paralel olarak tecrübelerinin az olduğu kesici-delici alet, ateşli silah yaralanmaları (%53.6) ve doğum eylemine (%23.6) müdahalede yetersiz olabileceklerini düşünmeleride bunu destekler niteliktedir.

Günlük hekimlik pratiğinde sık kullanılan pratik uygulama ve müdahalelerde intörn doktorların çoğunluğu başarılı olduklarını düşünmektedir. İntramüsküler enjeksiyon (%95.5), kan ve kan ürünleri takma (%89.1), intraarteriyel kan alma (%87.3) uygulamalarında çoğu katılımcılar kendilerini daha başarılı görürken, nazo-gastrik sonda takma (%72.7), intradermal enjeksiyon yapma (%70.9), sütür

atma (%67.3) uygulamalarında yeterlilik düşüncesi önemli ölçüde düşmektedir. Çan ve ark. çalışmasında ise pratik uygulamalarda katılımcıların %33.7'si kendini yetersiz görmektedir⁹.

İntörn hekimlerin resmi işlem ve aktiviteleri amacına uygun ve doğru bir şekilde yerine getirme konusunda kendilerini oldukça yetersiz buldukları görülmektedir. Bir üst makama yazı yazma %49.1 ile en başarılı, resmi aracının sevk ve idaresi %19.1'le en zayıf olunan aktiviteleri belirtmektedir. Çan ve ark. çalışmasında bir üst makama yazı yazmada %42.3'ü başarılı olabileceğini düşünmüştür. Yine bu çalışmada katılımcıların %52.0'ı sağlık ocağı yönetiminde başarılı olacaklarını düşünmektedir⁹.

İntörn hekimler ilaç bilgileri ve reçete yazabilme yeterlilikleri yönünden değerlendirildiğinde, %4.5'i ilaçlar hakkında güncel gelişmeleri takip ettiklerini, %9.0'ı genel ilaç bilgilerinin yeterli olduğunu, %21.6 sı reçete yazabilme yeterliliğine sahip olduğunu düşünmektedir. İntörn hekimler ilaç bilgisi ve reçete yazabilme açısından kendilerini yeterli hissetmemektedir.

Katılımcıların %78.4'ü hekimlik mesleğinde yeterliliği etkileyen en önemli faktörün hekim adayının kendisi olduğunu belirtmiştir. Daha sonra sırayla öğretim üyelerinin sayısı ve niteliği ve tıp fakültesinin teknik imkanları gelmektedir. Özkan ve Cafoğlu'nun öğretim üyeleri üzerinde yaptığı bir çalışmada öğretim üyelerinin Türkiye tıp eğitiminde sorun olarak öğrenci fazlalığı, öğretim üyesi sayısı ve nitelik yetersizliğine bağlı problemleri ön plana aldıkları görülmektedir¹⁰. Altınışik ve ark. birinci sınıf tıp fakültesi öğrencilerinde yaptığı bir çalışmada ise öğrencilerin en fazla fizik imkanların yetersizliğinden yakındığı belirtilmektedir¹⁰.

SONUÇLAR

İntörn hekimlerin ÇEP'te yer alan bazı hastalıklar, invaziv-non invaziv girişimler, acil müdahaleler konusunda kendilerini orta düzeylerde, resmi yazışmalar konusunda ise daha az yeterli gördükleri, ilaç bilgilerinin yetersiz ve bu nedenle reçete yazmada sıkıntılı oldukları saptanmıştır.

Genel olarak katılımcılar bilgilerinin uygulama olanağı buldukları alanlarda daha başarılı olduklarını düşünmektedir.

Bu sonuçlar öğrencilere hem resmi yazışma ve işlemlere yönelik, hem de reçete yazma ile ilgili uygulamalı eğitim programlarına gereksinim duyulduğunu göstermiştir. Bu nedenle fakültemizde Halk Sağlığı stajı almakta olan intörnlere yönelik Temmuz 2003'ten beri resmi yazışmalar, sağlık mevzuatı ve sağlık yönetimi konularında interaktif olarak işlenen ders konuları programa eklenmiş, ayrıca Halk Sağlığı ve Farmakoloji Anabilim Dalları ortaklaşa bir programla Temmuz 2004'den itibaren intörnlere yönelik "Akılcı Farmakoterapi Kursu" verilmeye başlanmıştır.

KAYNAKLAR

1. Bulut A. Bir Haber: Ulusal Çekirdek Eğitim Programı Oluşturuldu. *Tıp Eğitimi Dünyası* 2003; 13: 13-36
2. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Çekirdek Eğitim Programı Karadeniz Teknik Üniversitesi Matbaası Trabzon 2005
3. Jones R, Higgs R, De Angelis C, Prideaux D. Medical Education: Changing Face of Medical Curricula. *Lancet* 2001; 357: 699-703
4. Şenol Y, Aktekin M. Tıp Eğitiminde Entegrasyon. *Tıp Eğitimi Dünyası* 2003; 13: 51-58
5. Alimoğlu MK, Gürpınar E, Şenol Y, Çubukçu S, Aktekin M. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem I Öğrencilerinin Probleme Dayalı Öğrenim Uygulamaları Konusundaki Memnuniyetleri. *Tıp Eğitimi Dünyası* 2004; 14: 8-14
6. Schwarz MR, Wojtczak A. Global Minimum Essential Requirements: A Road Towards Competence-Oriented Medical Education. *Medical Teacher* 2002; 24(2): 125-29
7. Hemmer PA, Szauder K, Allbritton TA, Elnicki DM. Internal Medicine Clerkship Directors' Use Of And Opinions About Clerkship Examinations. *Teaching and Learning in Medicine*. 2002; 14(4): 229-35.
8. Eva KW. Assessing Tutorial-Based Assessment *Advances in health sciences education : theory and practice* 2001; 6(3): 243-257
9. Çan G, Kapucu M, Türk H. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesinden Mezun Olacak Öğrencilerin Gelecek Kaygıları. *O.M.Ü. Tıp Dergisi* 2000; 17(4): 246-51
10. Özkan S, Cafoğlu Z. Tıp fakültesindeki Öğretim Üyelerinin Tıp Eğitimi ve Sorunlarını Algılamalarına Yönelik Bir Durum Araştırması. *Tıp Eğitimi Dünyası* 2003; 12: 30-42
11. Altınışik M, Karul A, Dereboy F. Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesinde I. Sınıf Koordinatörlük Çalışmaları. *Tıp Eğitimi Dünyası* 2003; 10: 20-27